

opinie & analyse

De veroordeling van een Brugse priester verontrust veel hulpverleners, weet **ANOUCK HEULOT**. Het beroepsgeheim staat steeds meer onder druk.

Mag het beroepsgeheim afkoopbaar zijn?

ANOUCK HEULOT

Wie? Klinisch psycholoog en coördinatrice hulpverlening bij Pobos, adviescentrum voor psychosociaal welzijn.

Wat? Psychologen vragen zich vaak af wanneer andere belangen voorrang hebben op die van hun cliënten. De grijze zone dwingt hen tot een spagaat.

De Brugse priester die veroordeeld werd voor schuldig verzuim bij zelfdoding, kent zijn straf. Zijn proces is niet alleen binnen de katholieke kerk met belangstelling gevolgd. Ook de medische beroepen worstelen met het onvoorwaardelijke karakter van de vertrouwensrelatie en de mogelijke consequentie van het verbreken van het beroepsgeheim. Kun je ooit in het belang van je cliënt het beroepsgeheim schenden? En zo ja, wanneer hebben 'andere' belangen voorrang op het belang van je cliënt? Een grijze zone die ook psychologen telkens weer dwingt tot een spagaat.

Het beroepsgeheim is een erkend publiek recht en dé basisvoorwaarde voor een duurzame vertrouwensrelatie tussen twee mensen. Essentieel maar complex, omdat dit beroepsgeheim eist dat de bewaarder ervan zorgvuldige keuzes maakt. Vaak met een zekere urgentie en weinig ruimte voor vergissingen. Want, *two's company, three's a crowd*. Zodra het gedeeld is, is het geen geheim meer. Klinisch psychologen zijn bovendien opgeleid om die keuzes weloverwogen te maken. Dat neemt niet weg dat die keuzes, net als bij de Brugse priester die zijn biechtgeheim respecteerde, verregaande maatschappelijke consequenties kunnen hebben die ook raken aan andere belangen.

De druk van de (mondige) cliënt, de betalende instanties en mogelijke sancties leiden tot veel vragen in de zorg- en welzijnssector. Het aantal artikelen en netwerkdagen over vertrouwelijkheid toont aan dat de kwestie brandend actueel is. De toemende vraag van verzekeraars, werkgevers en (in deze zaak) juridische instanties naar de inhoud van dossiers zet de verhoudingen op scherp.

Economische logica

Vanuit een zuiver economische logica kan je begrip opbrengen voor deze vraag. Werkgevers of verzekeraars weten graag waarvoor ze betalen. En de werknemer die via zijn werkgever naar de psycholoog kan, ontvangt een mooi extralegaal voordeel. Maar als de verzekeraar of werkgever alleen nog wil betalen voor de behandeling van een posttraumatische stressstoornis na een arbeidsongeval als hij inzage krijgt in de atesten en verslagen van de hulpverlener, maakt de pure ratio plaats voor een deontologisch en vooral ethisch vraagstuk.

Een psycholoog die bijvoorbeeld weet

dat zijn cliënt de sessies niet kan betalen zonder tussenkomst van de verzekeraar, wordt gedwongen tot een moeilijke keuze. Houdt hij de lippen stijf op elkaar en verspeelt hij de kans op continuïteit van de zorg als de sessies worden stopgezet? Een doorverwijzing naar gesubsidieerde gezondheidscentra botst vaker wel dan niet op ellenlange wachtlijsten. Of 'schendt' hij in overleg met zijn cliënt zijn beroepsgeheim en geeft hij 'de nuttige en noodzakelijke' informatie door aan de verzekeraar?

Aangezien de doelstelling van psycholoog en verzekeraar altijd zal verschillen, kun je je afvragen of je iets mag delen in het belang van de cliënt. Kunnen mensen in een erg kwetsbare fase deze beslissing overigens wel nemen? Mogen beroepsgeheim, privacy en bij uitbreiding psychisch welzijn ooit afkoopbaar zijn? Kunnen hulpverleners zich nu nog beroepen op professionele ervaring en overleg met collega's om in soortgelijke situaties een verstandige keuze te maken, of zal de angst hun blik net vertroebelen? Een vraag die ook gesteld werd in deze krant (*DS 18 december*).

Voor de duidelijkheid: het beroepsgeheim kan enkel en alleen wettelijk worden opgeheven onder een aantal voorwaar-

den. Volgens het strafwetboek wordt beroepsgeheim spreekrecht bij misdrijven op minderjarigen of kwetsbare personen, en hulpverleningsplicht wanneer derden reëel en in dreigend gevaar verkeren. Wanneer een man concrete plannen heeft om zijn ex-partner zwaar te verwonden, moet de psycholoog het beroepsgeheim verbreken, weliswaar het liefst na overleg met collega's. Hoewel de therapeutische relatie hiermee waarschijnlijk wordt verbroken, is de psycholoog het aan zijn cliënt verplicht hem in te lichten over de stappen die hij gaat ondernemen.

Haat en woede

Duidelijk zou je denken? Iedereen die met mensen werkt, weet dat de feiten zich zelden zo helder tonen en vaak wordt het volledige plaatje pas achteraf duidelijk. De grijze zone hoort erbij. Wat met de ontslagen werknemer die fantaseert dat hij zijn voormalige werkgever iets aandoet, maar dit 'wellicht' nooit zal doen, net omdat hij zijn ongebreidelde haat en woede kan uiten bij een psycholoog? Iets wat ook psychologe Ariane Bazan aangaf in een opiniestuk (*DS 26 januari*).

Maar 'wellicht' is niet waterdicht en in

Wat met de ontslagen werknemer die fantaseert dat hij zijn voormalige werkgever iets aandoet, maar dat wellicht nooit zal doen?

tijden waarin de drang naar controle en het verlangen naar voorspelbaarheid de bovenhand nemen, worden heilige huisjes gesloopt. Het noopt psychologen tot een doorzichte keuze vanuit een neutraal en professioneel perspectief. Het is aan de beroepsgeheimbewaarder en de organisaties die hen vertegenwoordigen om vanuit hun functie en verantwoordelijkheid respect en vertrouwen af te dwingen. Zo kunnen zij verbinding maken met derde partijen, zonder de integriteit van hun cliënt/vertrouwing tekort te doen. Alleen op deze manier zullen onze waardevolle bewaarplaatsen behouden blijven. Ook de verzekeraar, de werkgever en de rechter willen niet dat hun geheimen morgen collectief goed zijn.

Wie een geheim bewaart, moet zorgvuldige keuzes maken. Want zodra het gedeeld is, is het geen geheim meer. © big